

**Tiesību Zinātņu Pētniecības Institūts sadarbībā ar  
Latvijas Universitātes Juridisko fakultāti, laikrakstu “Dienas Bizness” un žurnālu “Jurista  
Vārds” rīko zinātnisku konferenci**

**„Valsts konsekvence tiesiskās paļāvības un tiesiskās drošības principu ievērošanā”**

2016. gada 29. janvāris plkst. 12.00 – 12.15

*Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes konferenču zāle*

**Juris Jansons<sup>1</sup>**

Referāta

**“Tiesiskā paļāvība uz valsts nodrošinātu izglītību”**

tēzes

1. Tiesiskā paļāvība uz kvalitatīvu, visiem pieejamu pirmsskolas izglītību

Saskaņā ar Izglītības likumu izglītojamam ir tiesības uz valsts vai pašvaldības apmaksātu pirmsskolas izglītības ieguvu.

Katras pašvaldības pienākums ir nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju iegūt pirmsskolas izglītību dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē.

Vispārējās izglītības likumā konkretizēts princips, ka vietējās pašvaldības savā administratīvajā teritorijā nodrošina vienlīdzīgu pieeju pirmsskolas izglītības iestādēm bērniem no pusotra gada vecuma.

Saskaņā ar tiesiskās paļāvības principu vecākiem rodas paļāvība, ka valsts konsekventi ievēros tās izdotos normatīvos aktus, kas ietver valsts pienākumu pildīt saistības, ko tā uzņēmusies pret personām.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka tiesiskās paļāvības princips saistāms ar nepieciešamību radīt tādas apstākļus, kas indivīdam ļautu plānot savu nākotni.<sup>2</sup>

Tomēr praksē daudzās pašvaldībās to teritorijā deklarētiem bērniem no 1,5 gadu vecuma netiek nodrošināta vieta pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē.

2. Tiesiskā paļāvība uz drošu vidi izglītības iestādē

Saskaņā ar starptautiskajām un nacionālajām tiesību normām bērnam ir tiesības būt pasargātam no visa veida vardarbības neatkarīgi no tā, kur bērns atrodas: skolā, mājās, sociālās aprūpes iestādē u.c. Lai šīs tiesības īstenotu, valstī ir izstrādāts tiesību aizsardzības mehānisms, kurā katrai iesaistītajai

---

<sup>1</sup> Latvijas Republikas tiesībsargs.

<sup>2</sup> Sk. Satversmes tiesas 2004.gada 25.oktobra sprieduma lietā Nr.2004-03-01 9.2.punktu;

personai: pašvaldībai, skolai, vecākiem un pašam bērnam normatīvajos aktos ir noteikti savi pienākumi un atbildība par to nepildīšanu.

Speciāls regulējums attiecībā uz drošu vidi izglītības iestādēs noteikts izglītības jomu regulējošos normatīvajos aktos. Izglītības iestādēm ir noteikti konkrēti pienākumi izglītojamo drošības jautājumos un atbildība par to nepildīšanu. Lai arī normatīvais regulējums vardarbības skolā nepieļaušanai un novēršanai ir pietiekams, tas netiek pienācīgi izmantots, lai vardarbības gadījumus laikus novērstu.

Saskaņā ar tiesiskās palāvības principu vecākiem ir tiesības paļauties, ka izglītības iestāde konsekventi ievēros tiesisko regulējumu bērnu drošības garantēšanai.

### 3. Tiesiskā palāvība uz valsts nodrošinātu iekļaujošu izglītību

Latvijas Republikas Satversmes 110. pantā noteikts, ka valsts aizsargā bērnu tiesības un īpaši palīdz bērniem invalīdiem.

ANO Bērnu tiesību konvencija un Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām, kā arī vairāki Latvijas nacionālie tiesību akti nosaka bērna ar īpašām vajadzībām tiesības iegūt kvalitatīvu vispārējo izglītību atbilstoši savām fiziskajām un garīgajām spējām un vēlmēm.

Normatīvajos aktos ir noteikts pašvaldības pienākums nodrošināt bērnam iespēju iegūt pirmsskolas izglītību un pamatizglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē. Interpretējot šo normu kopsakarā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 11. panta pirmo daļu un diskriminācijas aizlieguma principu, secināms, ka arī bērnam ar īpašām vajadzībām ir tiesības līdzvērtīgi kā citiem bērniem iegūt izglītību dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē.

Saskaņā ar tiesiskās palāvības principu vecākiem ir tiesības paļauties, ka arī bērnam ar īpašām vajadzībām valsts un pašvaldība nodrošinās iekļaujošas izglītības pieejamību dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē atbilstoši bērna fiziskajām un garīgajām spējām.

Tiesībsargs, veicot pašvaldību aptauju, ir konstatējis, ka tikai 44% pašvaldību apstiprina, ka bērna dzīvesvietas tuvākajai izglītības iestādei ir pienākums licencēt bērnam ieteikto speciālās izglītības programmu.